

УДК 657.3:631.11

ACCOUNTING PROCESS OF PRODUCTION REPRODUCTION OF AGRICULTURAL ENTERPRISES**ОБЛІКОВА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЧОГО ВІДТВОРЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ****Skrypnyk S.V. / Скрипник С.В.***c. e. s., as. prof. / к.е.н., доцент**Kherson State Agricultural University, Kherson, Stritenska. 23, 73006**Херсонський державний аграрний університет, Херсон, вул. Стрітенська, 23, 73006*

Анотація. В роботі узагальнені складові процесу виробничого відтворення сільськогосподарських підприємств у контексті облікового забезпечення. Розглянута категорія відтворення, поняття інвестиційного процесу і його місце у відтворювальному процесі. Визначені складові і характеристика процесу відтворення основного капіталу. Акцентована увага на обліковій інформації, що є основою забезпечення правдивого та об'єктивного відображення на рахунках бухгалтерського обліку показників процесу відтворення. Первинні та зведені бухгалтерські документи, облікові реєстри, внутрішня і фінансова звітність визначені як необхідні джерела інформації процесу виробничого відтворення.

Ключові слова: виробниче відтворення, просте і розширене відтворення, аграрні підприємства, облікова інформація, обліково-аналітична складова

Вступ. Сучасний стан економіки нашої країни вимагає створення якісно нової системи інформаційного забезпечення процесу виробничого відтворення для оцінки впливу відтворювальних процесів на сільськогосподарську діяльність підприємств. Здебільшого у сільськогосподарських підприємствах спостерігається низький рівень управління процесом виробничого відтворення, що відображається на їх економічному потенціалі та конкурентоспроможності. Ефективність функціонування підприємств тісно пов'язана з інвестиціями в основний капітал. Наявність у достатньому обсязі фінансових ресурсів, а також ефективне їх використання передбачають підвищення платоспроможності, фінансової стійкості та ліквідності підприємства. Саме тому, виникає необхідність у посиленні інформаційної функції бухгалтерського обліку і її цільового спрямування на відтворення виробничої потужності підприємства та для забезпечення безперебійного процесу виробництва. Підвищення рівня управління процесом виробничого відтворення передбачає удосконалення та упорядкування облікової інформації, яка повинна бути достовірною і точною, повною, якісною, корисною, актуальною, доступною та оперативною.

Основний текст. За визначенням С. В. Мочерного під відтворенням розуміють безперервне відновлення процесу виробництва товарів, послуг та духовних благ, на основі якого здійснюється відтворення всіх елементів економічної системи – продуктивних сил, техніко-економічних відносин, організаційно-економічних відносин, виробничих відносин (або відносин економічної власності) та господарського механізму [1]. В будь-якому суспільстві люди повинні постійно задовольняти свої потреби, для чого необхідне безперервне відтворення матеріальних благ, а значить, і процесу їх виробництва.

Процес відтворення основного капіталу потребує значного фінансового забезпечення. Інвестиції є джерелом для розвитку всіх суб'єктів господарювання і необхідні на всіх стадіях суспільного виробництва для підтримки циклів постійного відтворення ресурсів. Загальноприйнято розуміти під процесом інвестування процес вкладання ресурсів в суспільне виробництво з метою отримання економічних вигід. Водночас інвестиційним процесом вважають процес вкладання фінансових або інших ресурсів інвестором в господарську діяльність суб'єкта господарювання для подальшого відтворення ресурсів на стадіях виробництва, розподілу, обміну та споживання і отримання економічного або іншого ефекту з метою вилучення відтворених ресурсів з господарського обороту або їхнього реінвестування. В той же час сам процес суспільного виробництва є середовищем не лише для капіталовкладень, але й для простого чи розширеного відтворення інвестованих в господарський оборот ресурсів, що забезпечуватиме підтримку безперервного інвестування та відтворення ресурсів. В економічній літературі розрізняють просте та розширене відтворення (рис. 1).

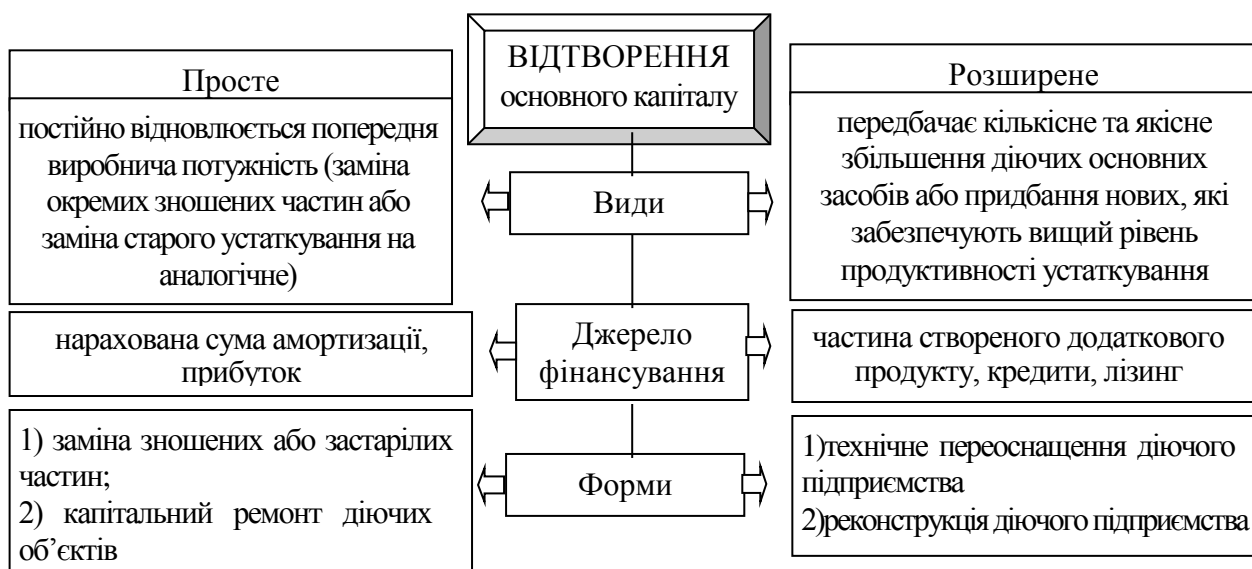

Рис. 1. Характеристика процесу відтворення основного капіталу [2]

Отже, процес відтворення основного капіталу передбачає безперервне його поновлення у формі простого та розширеного відтворення. Фінансове забезпечення відтворювального процесу розглядається як покриття відтворювальних витрат за рахунок фінансових ресурсів, що акумулюються суб'єктами господарювання та державою [2].

Бухгалтерський облік спрямований на забезпечення правдивого та об'єктивного вимірювання та відображення в кількісних і якісних показниках процесу відтворення на підприємствах. Так, визначення бухгалтерського обліку в загальному сенсі трактують як спостереження, вимірювання, реєстрація певних природних та суспільних явищ і процесів.

Для суб'єктів господарювання важливим є те, що обліковується, що становить основу суспільного відтворення матеріальних благ - господарську діяльність з усіма процесами і фактами, а також результати такої діяльності.

Крім того, основою бухгалтерського обліку є досить розгалужена нормативно-законодавча база, яка регулює діяльність будь-якого господарюючого суб'єкта. Тому правова регламентація розглядається і як метод, і як принцип управління, а юридичні науки і правові дисципліни формують законодавче поле бухгалтерського обліку.

Враховуючи, що основним об'єктом обліку є господарська діяльність, він знаходиться у тісному взаємозв'язку з економічною теорією і прикладними економіками, які вивчають різні фази відтворення суспільно необхідного продукту: виробництво - обмін - розподіл - споживання. Як одна з функцій управління, бухгалтерський облік тісно пов'язаний з плануванням та прогнозуванням, аналізом, контролем і регулюванням.

Обліково-аналітична інформація відображає реальні процеси відтворення обмежених ресурсів підприємства: виробництва, обігу, розподілу і споживання; характеризує фінансовий стан підприємства, фінансові результати його діяльності, особливості руху грошових коштів, зміни у власному капіталі і є основою для планування господарської діяльності. Виходячи з облікової інформації, можна прогнозувати показники розвитку підприємства і виявити ризики і утворити резерви підвищення ефективності виробництва [3].

Виробництво у процесі відтворення виступає його основою. Розвиток виробництва є невіддільним від проблеми ефективного використання основного капіталу та його відтворення. Поряд з цим в сільськогосподарських підприємствах, як і раніше, існує потреба у розрахунку собівартості одиниці продукції, яка є основою для прийняття більшості управлінських рішень щодо випуску продукції, її ціни, тактичних та стратегічних цілей діяльності підприємства. Оскільки від раціонального вирішення цієї проблеми на підприємстві безпосередньо залежить фінансовий стан та конкурентоспроможність продукції на ринку. Ось чому формування на підприємствах системи бухгалтерського обліку є об'єктивною необхідністю, оскільки в будь-якого суб'єкта господарювання виникає потреба у накопиченні інформації, як із зовнішніх, так і внутрішніх джерел, з метою більш ефективного планування, контролю, аналізу та прийняття управлінських рішень у процесі господарської діяльності.

У процесі виробничого відтворення сільськогосподарських підприємств задіяні всі його елементи, які функціонують одночасно й у сукупності. Такими елементами є земля, праця і капітал, в розрізі яких організований бухгалтерський облік, сформована облікова політика. На рахунках бухгалтерського обліку відображаються ті відтворювальні процеси, які пов'язані з веденням господарської діяльності підприємства, тобто придбання, виробництво, реалізація. Такі операції є визначальними у відтворювальному процесі та охоплюють усю господарську діяльність сільськогосподарського підприємства.

Так, капітальні витрати на відтворення основних засобів та покращення земель сільськогосподарського призначення традиційно обліковують на окремому субрахунку до синтетичного рахунку 15 «Капітальні інвестиції» з наступним відображенням на субрахунку 102 «Капітальні витрати на

поліпшення земель». Стосовно праці і робочої сили – ведуть облік розрахунків по виплатах працівникам щодо витрат на оплату праці працівників виробництва і управлінського персоналу та витрат по нарахуванню єдиного соціального внеску (ЄСВ). Їх обліковують на рахунках 23 «Виробництво», 66 «Розрахунки з оплати праці», 65 «Розрахунки по соціальному страхуванню». Крім того, ведуть облік біологічних перетворень та оприбуткування готової продукції на рахунках 21 «Поточні біологічні активи» та 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва». Щодо обліку капіталу, то розмежовують облік фізичного капіталу – необоротних і оборотних активів (рахунки 10 «Основні засоби», 15 «Капітальні інвестиції», 20 «Виробничі запаси», 23 «Виробництво», 92 «Адміністративні витрати») та облік власного капіталу, акцентуючи увагу на обліку резерву виробничого відтворення (рахунки 479 «Резерв виробничого відтворення», 79 «Фінансові результати», 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)»).

Таким чином, на бухгалтерських рахунках розмежовується інформація за елементами і етапами виробничого відтворення з деталізацією певних видів витрат, доходів та зобов'язань сільськогосподарського підприємства. Усі результативні показники виробничого відтворення відображаються в Звіті про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) у складі собівартості реалізованої продукції та інших операційних витрат, а інформація про власні резерви відтворення - в Балансі (Звіті про фінансовий стан) [4].

Отже, джерелом інформації процесу виробничого відтворення є первинні та зведені бухгалтерські документи, облікові реєстри, внутрішня звітність, фінансову звітність. Водночас для прийняття управлінських рішень стосовно оптимізації структури фінансових ресурсів у процесі виробничого відтворення необхідним є об'єднання облікових та аналітичних операцій в один процес, проведення оперативного мікроаналізу, забезпечення безперервності цього процесу й використання його результатів для прийняття управлінських рішень. При цьому загальна методологія й нормативні положення обліку вдосконалюються для раціонального використання в єдиній обліково-аналітичній системі.

Важливою проблемою при прийнятті рішень є співставність інформації, яка надходить керівництву від різних служб і відділів. Тому необхідно використовувати інтегрований підхід до планування, обліку, аналізу та контролю. Це досягається через розробку і реалізацію облікової політики підприємства, яка відповідає вимогам управління [5].

Закінчення і висновки.

Були розглянуті види виробничого відтворення і їх характерні ознаки, джерела фінансування і форми виробничого відтворення, що є взаємозв'язаними елементами єдиного відтворювального процесу, які доповнюють один одного. Багатовекторний підхід до аграрного бізнесу та процесу виробничого відтворення визначає основні важелі регулювання: економічні, правові, податкові і ін. Бухгалтерський облік є досконалою, доконаною, інформаційною базою управління підприємством. Застосування різноманітних методичних прийомів та способів дає змогу за даними бухгалтерського обліку розкрити інформацію про

причино-наслідкові результати виробничої діяльності, активізувати і прогнозувати цю діяльність. Регламентування облікових процедур щодо витрат дозволить підвищити якість інформації для планування, прогнозування, аналізу, контролю, прийняття виважених управлінських рішень. Подальшого дослідження потребують питання структури джерел фінансування виробничого відтворення у сучасних умовах та їх вплив на ефективність процесу відтворення суб'єктів господарювання.

Література:

1. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр “Академія”, 2000. – 864 с.
2. Фінанси підприємств: Підручник / Керівник авт. кол. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 3-тє вид., перероб. та доп. - К.: КНЕУ, 2001. - 460 с.
3. Голубнича Г. Розвиток обліково-аналітичних систем в умовах фінансової кризи // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. 2011. № 130. С. 27-30.
4. Гнатишин Л. Б. Бухгалтерське відображення відтворення виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств / Л. Б. Гнатишин // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія : Економіка. - 2015. - Т. 265, Вип. 253. - С. 58-64. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdues_2015_265_253_12
5. Маренич Т.Г. Облікове забезпечення відтворювальних процесів у сільськогосподарських підприємствах / Т.Г. Маренич // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Серія: Економічні науки. Випуск 2. Том 1. 2011 р. С. 146-152 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/content/naukovi-praci-poltavskoyi-derzhavnoyi-agrarnoyi-akademiyi-seriya-ekonomichni-nauky-vypusk-0>

Referens:

1. Mochernyy S. V. (2000) Ekonomichna entsyklopediya [Economic Encyclopedia] U tr'okh tomakh [In three volumes], p. 864
2. Poddyer'ohin A.M. (2001) Finansy pidpryyemstv [Business Finance]: Pidruchnyk [Tutorial]. 3-tye vyd., 460 p.
3. Holubnycha H. (2011) Rozvytok oblikovo-analitychnykh system v umovakh finansovoyi kryzy [Development of accounting and analytical systems in the conditions of the financial crisis] in Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu im. Tarasa Shevchenka [Vestnik Kyiv National University im. Taras Shevchenko]. p. 27-30.
4. Hnatyshyn L. B. (2015) Bukhhalters'ke vidobrazhennya vidtvorennya vyrobnychoho potentsialu sil'skohospodars'kykh pidpryyemstv [Accounting representation of reproduction of production potential of agricultural enterprises] in Naukovi pratsi Chornomors'koho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu "Kyievo-Mohylyans'ka akademiya" [Scientific papers [Peter-Mohyla Black Sea State University, Kyiv-Mohyla Academy Complex]. Vol. 265, pp. 58-64.
5. Marenych T.H. (2011) Oblikove zabezpechennya vidtvoryval'nykh protsesiv u sil'skohospodars'kykh pidpryyemstvakh [Accounting support for reproductive processes in agricultural enterprises] in Naukovi pratsi Poltav's'koyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi [Scientific Papers of the Poltava State Agrarian Academy]. Issue 2. Volume 1. pp. 146-152

Abstract. *The work summarizes the components of the process of production reproduction of agricultural enterprises in the context of accounting. The category of reproduction, the concept of the investment process and its place in the reproduction process are considered. Identified components and characteristics of the process of reproduction of fixed assets. The emphasis is on accounting information, which is the basis for ensuring the truthful and objective presentation of the indicators of the reproduction process in the accounting records. Primary and consolidated accounting documents, accounting registers, internal and financial reporting are identified as the necessary sources of information for the production process.*

Key words: *production reproduction, simple and expanded reproduction, agrarian enterprises, accounting information, accounting and analytical component*

Стаття відправлена: 13.11.2018 р.
Скрипник С.В.